VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024, hyvinvointialueiden rahoitus

27.10.2023 VALTIOVARAINVALIOKUNTA
VM/BO TERO TYNI

Hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus v. 2024

- Hyvinvointialueiden yleiskatteisen rahoitukseen ehdotetaan 24,7 mrd. euroa. Rahoitus kasvaa vuoden 2023 varsinaisesta talousarviosta n. 4 mrd. euroa. Muutosta selittävät seuraavat tekijät:
  - Vuoden 2023 rahoituksesta n. 1,9 mrd. euroa maksettiin joulukuussa 2022
  - Palvelutarpeen kasvu n**. 292** milj. euroa ja indeksikorotus (2,53 %) n. **594** milj. euroa
  - Sote-siirtolaskelman tarkistus (n. 700 milj. euroa) ja vuoden 2023 rahoitusta korjaava kertaerä (n. 550 milj. euroa) n. 1,2 mrd. euroa
  - Yliopistosairaalalisän rahoitus n**. 130** milj. euroa, nettovaikutus noin 100 milj alhaisempi siirtymätasauksista johtuen 2024
- Hyvinvointialueiden vuoden 2024 tuloksi kirjattava rahoitus kasvaa yhteensä noin **miljardi** euroa verrattuna vuoden 2023 vastaavaan tasoon.

Hyvinvointialueiden rahoitukseen vaikuttavat tehtävämuutokset vuonna 2024 (vuosimuutos, euroa)

Valtion vuoden 2024 talousarvion mukaiset tehtävämuutokset vuonna 2024	euroa
Hoitotakuun toteutus	37 400 000
Hoivahenkilöstön vähimmäismitoituksen (0,7) rahoittaminen	48 220 000
Ikääntyneiden ympärivuorokautinen hoiva; 0,7 mitoituksen lykkääminen	-89 000 000
Kansallinen mielenterveysstrategia	1 750 000
Lastensuojelun vähimmäishenkilöstömitoitus	12 700 000
Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskeminen 25 vuodesta 23 vuoteen	-12 000 000
Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen	12 200 000
Sote-valvontalaki (nettomuutos)	-1 660 000
Laki potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista (nettomuutos)	1 395 000
Mielenterveyslain muuttaminen	663 000
Synnyttäneen äidin selvittämistä ja oikeusgeneettisiä vanhemmuustutkimuksia koskeva muutosehdotus	35 000
Uusien tehtävien rahoitus yhteensä vuonna 2024	**11 703 000**

Hyvinvointialueindeksi 2,53% vuodelle 2024, syksyn ennusteen mukainen indeksi tarkentui alaspäin kevään arviosta

- Hyvinvointialueindeksillä tarkistetaan alueiden rahoitusta seuraavalle vuodelle koko maan tasolla kustannustason muutosten osalta.
  - Hyvinvointialueiden hintaindeksissä painotetaan **60% yleisen ansiotasoindeksin muutosta**, **30% kuluttajahintaindeksin muutosta** ja **10% työnantajan sosiaaliturvamaksun muutosta**.
- Syksyn 2023 ennusteen mukainen hva-indeksi vuodelle 2024 tarkentui noin 0,8 %-yksikköä alhaisemmaksi kevään ennusteesta (vaikutus rahoitukseen noin -180 milj. euroa). Muutosta selittää erityisesti työnantajan työttömyysvakuutusmaksun lasku.
  - Työttömyysvakuutusmaksun lasku vähentää alueiden henkilöstökuluja noin 100 milj. euroa.

	syksy 2023	kevät 2023	muutos, syksy - kevät
Yleinen ansiotaso, vuosimuutos %	3.50	3.80	-0.3
Kuluttajahintaindeksi, vuosimuutos %	2.20	2.50	-0.3
työnantajan sotumaksut, vuosimuutos %	-2.27	2.81	-5.1
HVA-indeksi	**2.53**	**3.31**	-0.8

Hyvinvointialueiden rahoitukseen vaikuttavat tehtävämuutokset (tason muutos, euroa)

	2023	2024	2025	2026	2027
Pmi Marinin hallituskauden aikana päätetyt tehtävämuutokset yhteensä	**244 398 000**	**386 603 000**	**412 648 000**	**425 988 000**	**426 388 000**
Hallitusohjelman mukaiset uudet tehtävämuutokset:					
Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden vahvistaminen	0	0	35 000 000	35 000 000	35 000 000
Pidetään voimassa 1.9.2023 voimaan tullut 14 vrk hoitotakuu	0	-5 000 000	-30 000 000	-30 000 000	-30 000 000
Sairaaloiden ja päivystysten kokonaisuudesta säätäminen	0	0	0	-50 000 000	-75 000 000
Uudistetaan erikoissairaanhoidon työnjakoa koskevat säädökset	0	0	-10 000 000	-25 000 000	-25 000 000
Terveydenhuollon asiakasmaksujen korotus	0	0	-50 000 000	-50 000 000	-50 000 000
Terveystarkastusten kehittäminen	0	0	0	0	-30 000 000
Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten hallinnollisen työn vähentäminen	0	0	-10 000 000	-15 000 000	-20 000 000
Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskeminen	0	-12 000 000	-24 000 000	-24 000 000	-24 000 000
Lääkkeenmääräämiskäytäntöjen laajentaminen	0	0	0	0	-5 000 000
Vaikuttavuuden kehittäminen palvelujärjestelmässä	0	0	0	0	-58 000 000
Digitaalisen asioinnin ensisijaisuuden lainsäädäntö	0	0	0	-2 700 000	-5 400 000
Hoivahenkilöstön vähimmäismitoituksen (0,7) voimaantulon siirtäminen alkamaan 1.1.2028	0	-89 000 000	-89 000 000	-89 000 000	-89 000 000
Ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen kehittäminen teknologiaa hyödyntäen	0	0	-30 000 000	-30 000 000	-30 000 000
Vammaispalvelulain tarkentaminen ja voimaantulon siirtäminen	0	-25 200 000	67 600 000	64 500 000	64 100 000
Keliakiakorvauksen laajentaminen, lääkärinlausuntojen lisääntyminen	0	0	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Mielenterveyslain muuttaminen (tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa olevien potilaiden oikeusturva)	0	663 000	353 000	353 000	353 000
Synnyttäneen äidin selvittäminen ja oikeusgenettiset vanhemmuustutkimukset		35 000	0	0	0
Pmi Orpon hallitusohjelman mukaiset uudet tehtävämuutokset yhteensä	**0**	**-130 502 000**	**-139 047 000**	**-214 847 000**	**-340 947 000**
Hyvinvointialueiden tehtävämuutokset yhteensä	**244 398 000**	**256 101 000**	**273 601 000**	**211 141 000**	**85 441 000**

Hyvinvointialueiden talouden kehitysarvio

- Julkisen talouden suunnitelmassa (9.10.2023) on julkaistu VM:n kansantalousosaston hyvinvointialueiden talouden kehitysarvio.
- Kehitysarviossa hyvinvointialueiden tilikauden tulos on alijäämäinen koko kehyskauden ajan.
  - Alijäämäistä tulosta selittävät palkkojen ja hintojen nousu sekä henkilöstöpulan paikkaaminen ostopalveluilla.
  - Tulevina vuosina menoja kasvattaa erityisesti henkilöstökustannusten nopea kasvu. Alueiden menoja voivat kasvattaa ennustettua nopeampi hintojen nousu tai alueiden palkkakilpailu henkilöstöstä.
- Kehitysarviossa ei ole huomioida (hallitusohjelman säästöiksi kirjattuja) alueiden omia toimia. On kuitenkin tiedossa, että useilla alueilla valmistellaan menojen kasvua hillitseviä toimia. Näin ollen menot voivat osoittautua painelaskelmaa alhaisemmaksi.
- Hyvinvointialueiden tulee sopeuttaa menokehyksensä valtion rahoituksen asettamiin puitteisiin. Tätä tukee myös hyvinvointialueiden taloutta koskevat säännökset esimerkiksi alijäämän kattamisvelvoite.

Kehysvaraus jälkikäteistarkistukseen

- Hyvinvointialueiden rahoituksen kahden vuoden viiveellä tehtävään lakisääteiseen jälkikäteistarkistukseen ja vastaaviin ennakoimattomiin teknisiin muutostarpeisiin varaudutaan ns. kehysvarauksella, joka ei ole käytettävissä muihin menoihin.
- Vuoden 2025 jälkikäteistarkistus määräytyy hyvinvointialueiden vuoden 2023 toteutuneiden kustannusten perusteella.
- Hyvinvointialueiden tilinpäätösennusteiden perusteella hyvinvointialueiden talous on koko maan tasolla selvästi alijäämäinen vuonna 2023, minkä perusteella varaus on mitoitettu noin 1 mrd. euroksi vuonna 2025.
- Varaus on noin 910 milj. euroa vuonna 2026 ja noin 820 milj. euroa vuonna 2027.

Lisärahoitus

- Momentti 28.89.32 Hyvinvointialueiden lisärahoitus (arviomääräraha)
  - Momentin määräraha 1 milj. euroa
  - Mahdollinen lisärahoitus perustuu hyvinvointialueiden rahoituslain 11 §:ään.
  - Arviointi lisärahoituksesta perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon
  - Lähtökohtana on kuitenkin ollut, että hyväksytyn rahoitusmallin mukainen rahoitus olisi riittävä.

Valtion avustukset ja muut korvaukset

- Hyvinvointialueille ehdotetaan valtionavustuksia yhteensä n. 370 milj. eurolla v. 2024.
- Avustusten määrä laskee kehyskauden loppua kohden n. 206 milj. euroon.
- Merkittävin yksittäinen avustuskokonaisuus liittyy valtion korvauksiin sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköille sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön erikoistumiskoulutukseen, yhteensä 108 milj. euroa
- Toinen merkittävä kokonaisuus on Suomen kestävän kasvun ohjelman pilariin 4 liittyvä rahoitus. Valtionavustusta hyvinvointialueille osoitetaan ohjelmakaudella n. 290 milj. euroa ja kehyskaudella n. 38 milj. euroa v. 2024 ja 30 milj. euroa v. 2025
- Merkittävimmät muutokset:
  - STM:n pääluokassa merkittävin muutos on terveydenhuollon ja sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen ehdotettu 5 milj. euron vuosittainen lisäys, jonka seurauksena tutkimusrahoituksen taso nousisi 35 milj. euroon/v.
  - Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti itsemurhien ehkäisyohjelmaan ehdotetaan yhteensä 1,2 milj. euroa vuosille 2024–2027.
  - Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen kehittämistehtäviin ehdotetaan 1,1 milj. euroa/v.

Sote-siirtolaskelmien tarkentuminen

Täydentävässä talousarvioesityksessä korjataan sote-siirtolaskelmaa

- Täydentävässä talousarvioesityksessä korjataan sote-siirtolaskelmaa johtuen lopullisten kustannustietojen tarkentumisesta ja lopullisista verotiedoista.
- Alustavan arvion mukaan kunnilta hyvinvointialueille siirtyvä kustannus on 18,4 milj. euroa vähemmän kuin varsinaisessa talousarviossa on arvioitu.
  - Hyvinvointialueiden rahoituksessa vaikutus on yht. 40 milj. euroa rahoitusta vähentävä.
  - Kunnan peruspalveluiden valtionosuuden osalta vaikutus on yht. 27 milj. euroa valtionosuutta lisäävä.
- Siirtolaskelman luvut tarkentuvat vielä:
  - Kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain 57 §:n mukaan sote-siirtolaskelma tarkistetaan verotulojen osalta vuoden 2022 valmistuneen verotuksen mukaisten maksuunpantujen verotulojen perusteella.
  - Maksuunpannut verotiedot vaikuttavat kunnan peruspalvelujen valtionosuusmomentin kokonaistasoon hyvinvointialueille tehtävän pysyvään siirron sekä vuotta 2023 koskevan jälkikäteisen siirtyvien tulojen ja kustannusten tasauksen kautta.
  - Hyvinvointialueiden rahoituksen kokonaistasoon lopullisilla vuoden 2022 verotiedoilla ei ole vaikutusta.
  - Vuoden 2022 valmistuneen verotuksen mukaiset tiedot saadaan marraskuussa 2023.